

kleurverschil moet en zal openbaren, waarin geheel dezelfde onderscheiding terugkeert. Met Da Costa noemden we die twee uiteensplijtende stukken meest met den naam van „droite” en „gauche”; onszelf dan tot de laatste bekenkend; maar even deswege bereid, met deze naverwante groep rekening te houden, zoodra ze zich slechts legiti-meerde in herkomst en aan ons volk aansloot in bedoelen.

Van de politieke lijn, waarlangs de „Veldheer” eens zijn Gideonsbende leidde, week de door ons gegeven niteenzetting niet dan hoogst zelden, en dan nog uiterst omzichtig, noch ooit anders dan in den weg van wettige ontwikkeling, af. Een ontwikkeling, en hier lette men op, die in het eigen optreden van den stichter onzer groep reeds valt op te merken, voor wie de Nederlandsche Gedachten, in haar eerste en in haar tweede verschijning ten tooneele, ietwets nauwkeuriger met elkaar vergelijkt.

Gelijk elk man van dieperen zin, zoo was ook deze „Evangelieliefder” geen doctrinair, maar „man van beginsel”, en daarom even onlosmakelijk aan dat beginsel gebonden, als van zijn tijdelijken verschijningsvorm los.

Ten onrechte ziet bekrompener oordeel dan ook voor keer van inzicht aan, wat en in '48 en in '66 en in '74 slechts een vergroeien was van wat, juist wijl het groeikracht in zich droeg, niet kon blijven wat het was.

En wie nu, op dezen ontwikkelingsgang in de beide seriën der Nederlandsche Gedachten zelve het oog vestigend, de punten van afwijking en verschil tusschen 1834 en 1874 in kaart brengt, zal bevinden, dat het hier door ons gebodene slechts wettige voortzetting is van hetzelfde proces, en zich dus steeds aan 1874, en nooit aan 1834 bij voorkomende afwijking, aansluit.

Ten overvloede mag hier nog bijgevoegd, dat, toen door den schrijver dezer artikelen, vóór hij naar het Binnenhof ging, een schets, in substantie neêrkomend op wat nu „Ons Program” bevat, aan den auteur van beide seriën der Nederlandsche Gedachten was voorgelegd, dit ontwerp (détailpunten nu daargelaten) den toen nog krachtigen en zeer scherp toezienden grijsaard volkomen bevredigde.

En hiermede nemen we, na nog een kort bescheid over den zegelstempel, die op het titelblad is afgedrukt, van den lezer oorlof.

Deze stempel is namelijk niet het gewoonlijk gekozen oud-Hollandsche muntmerk van den ouden Staten-gulden, met het „Hac nitimur, Hanc tuemur” tot omschrift, maar de Hollandsche maagd van onze oude duiten, met de spreuk „Auxilium nostrum in nomine Domini,” d. i. „Onse hulpe is in den Name des Heeren!”

Die keuze mocht niet anders uitvallen.

Immers het muntmerk van „Hac nitimur, Hanc tuemur” dagteekent eerst van 30 December 1680; toen het schoonste tijdperk onzer historie reeds achter ons lag; toen hooger zin uit 's lands raadzaal reeds wijken ging; en de val zich reeds voorbereide, die, door den Spaanschen successieoorlog verhaast, reeds kort daarna de onheilspellende teekenen vertoonde, wier volle uitwerking weinig meer dan een enkele eeuw toeven zou.

De Staten-gulden met het „Hac nitimur, Hanc tuemur” vertolkt dan ook geenszins den ootmoedigen zin onzer vaderen uit hun voorsteltijdperk, maar eer de koeler deftigheid van klassiek gevormde, ietwets zelfgenoegzame maecenaten.